

Monopolies mogen

Concurrentie op de analoge kabel hoeft niet, monopolies daarop zijn toegestaan. Dat is de uitspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) in een beroepszaak die vier regionale monopolisten hadden aangespannen tegen de verplichting van de OPTA om concurrentie mogelijk te maken. De redenering luidt dat er voldoende concurrentie is omdat de consument ook voor digitale aanbieders kan kiezen. Dus hoeven bedrijven als Ziggo en UPC met regionaal marktaandeel tot 90% geen ruimte te bieden aan andere aanbieders. Briljant. Het kost enige creativiteit maar dan blijkt het altijd mogelijk het disfunctioneren van markten weg te redeneren. De oude traditie van Nederland kartelparadijs en monopoliespeelplaats doet zich weer voelen.

Elke markt met slecht een paar of zelfs één aanbieder kan als goed functionerend worden getypeerd door andere diensten of producten als vergelijkbaar te definiëren. Want dat is de truc: er is een monopolist, maar met een ernstig gezicht verklaar je dat aanbieders van heel andere producten eigenlijk concurrenten zijn en dat de markt dus zijn werk doet. Ik zie ongekende mogelijkheden. Er zijn binnenkort nog maar twee busmaatschappijen in Nederland. Een marktverstoring duopolie? Welnee, je hebt als consument alternatieven in de vorm van auto of fiets en je kunt ook altijd nog gaan lopen of thuisblijven. Landelijk maar één speelgoedketen? Je kinderen kunnen ook lezen, blokfluiten of bij een buurjongen spelen. Nog maar vier banken die hypotheek verstrekken? Neem een huurhuis, spaar eerst je hele leven voor je koopt of ga zwerven. Er zijn immers altijd alternatieven te bedenken, al is het maar dat je een product ook helemaal niet kunt afnemen. Dan maar geen tv, vervoer per bus, verjaardagsfeest of een huis.

Het is een raar soort denken. Want natuurlijk is digitale tv een heel ander product. Je moet met kastjes in de weer, kunt er meestal maar één toestel op aansluiten, krijgt ongevraagd een enorm pakket met volstrekt oninteressante zenders en het is veel duurder. Alsof een fietsenmonopolie niet bestaat omdat er ook scooters zijn. Al geef ik toe dat het kosten-argument steeds minder zwaar weegt, want de analoge monopolisten zijn systematisch bezig minder zenders tegen een almaar hoger tarief aan te bieden. Dat zal door de CBb-uitspraak nu alleen maar sterker worden. De monopolisten kunnen voluit hun gang gaan, zelfs door het aanbod te staken omdat ze met een ander product meer kunnen verdienen. Want in een aantal regio's is binnenkort analoge ontvangst helemaal niet meer mogelijk. En door al dat gemanipuleer met stijgende prijzen bij afnemend aanbod worden steeds meer mensen gedwongen over te stappen naar digitale ontvangst. Dat gebruiken die aanbieders dan weer als argument dat de analoge markt toch geen toekomst meer heeft: al meer dan 50% van de mensen kijkt digitaal! De mensen vragen er zelf om! Het is een perverse omkering van oorzaak en gevolg, maar in dit monopolieland kom je daar moeiteloos mee weg.

Kamerleden reageerden in eerste instantie negatief op de CBb-uitspraak. Dat is in elk geval iets, al moet ik nog zien wat het uithaalt. Belangen van gevestigde producenten wegen in Nederland van oudsher veel zwaarder dan consumentenbelangen. Als iets tot de nationale cultuur behoort, is het dat wel. Er zijn bijvoorbeeld nog altijd twee ministeries die de belangen van producenten behartigen, maar er is geen ministerie voor consumenten. Waarschijnlijk komen er wat kamervragen, nog wat gepruttel en dan wordt het weer stil.

Zolang het nog kan en betaalbaar is, blijf ik analoog kijken. Een beperkt zenderpakket is voor mij genoeg, geen gedoe met kastjes en bijbehorende storingen en ik kan er desgewenst een groot aantal tv's op aansluiten. Met die uitspraak van het CBb heeft de lokale monopolist echter alle ruimte gekregen mij uit te knijpen en net zolang te treiteren tot ik het op moet geven. Dan doen we de tv's weg en gaan 's avonds monopolie spelen. Want dat spel kennen we.

Marcel van Dam
SC, 1 sept 2010